



ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم
حسن مظاهری^{۱*} و فهیمه انصاری‌زاده^۲

Evaluating the Professional Qualifications of Farhangian University Alumni in Qom
Hassan Mazaheri^{1*}, Fahimeh Ansarizadeh²

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۱/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۰۴

چکیده

Abstract

This applied research was conducted with the aim of evaluating the professional qualifications of Farhangian University alumni in Qom province by collecting data through a descriptive survey. Out of the statistical population, i.e. 875 graduates, 270 subjects were randomly chosen following Morgan Table. The data collection instrument was a questionnaire, the content validity of which was examined and confirmed through expert views. The reliability through Cronbach's alpha was measured to be 98%. The other statistical measures included Kolmogorov-Smirnov test for the normality of distribution, one-sample T-test and Freidman test to examine the research questions. The results showed that the status of graduates was desirable in the five qualifications of knowledge, attitudes and values, ability, skill and basic cognitive general skills, but it was moderate with respect to personal cognition. From the viewpoint of the participants regarding the sub-domains of knowledge, the highest values were the familiarity with and recognition of the multimedia, the degree of commitment for enhancing learning, the attention to the skills in using teaching materials and technology, the negotiation skills with audience, the comprehension improvement and their activation in the teaching profession, while the lowest were regarded to be the knowledge and recognition of different languages in education, the tendency to promote students' democratic attitudes, and the skills in collecting, analyzing and interpreting documents and data, the degree of cognitive skills, divergent thought, analysis skills and the promotion of honesty.

Keywords: Professional Qualifications, Knowledge, Attitude, Ability, Personal Attributes, Graduates Teachers, Farhangian University

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم صورت گرفته است. از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری، کلیه فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم، در رشته‌های مختلف به تعداد (۸۷۵) نفر و نمونه آماری براساس جدول مورگان به تعداد (۲۷۰) نفر می‌باشد که به شیوه تصادفی ساده انتخاب شدند. داده‌ها به وسیله پرسشنامه جمع‌آوری شد. روایی ابزار به شیوه محتوایی و با استفاده از نظر اساتید این حوزه مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۹۸ درصد به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، آزمون کالموگروف-اسمیرنوف، به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، آزمون t تک‌نمونه‌ای و آزمون فریدمن برای بررسی سؤال‌های پژوهشی، مورد استفاده قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد وضعیت فارغ‌التحصیلان در بعد دانش، نگرش و ارزش‌ها، مهارت‌ها، توانایی و همچنین مؤلفه مهارت‌های عمومی پایه ذهنی، در سطح مطلوبی قرار دارد؛ اما وضعیت مؤلفه فردی ذهنی در سطح متوسط ارزیابی شده است. در زیرمؤلفه‌ها، بالاترین امتیاز به آشنایی و شناخت نسبت به چندرسانه‌ای‌ها، میزان تعهد به افزایش یادگیری، توجه به مهارت در استفاده از مواد و فناوری‌های تدریس، توانایی مهارت‌های مذاکره با مخاطبان، ارتقای درک مطلب، و فعال شدن آن‌ها در شغل معلمی اختصاص یافته است و پایین‌ترین امتیاز به دانش و شناخت زبان‌های مختلف آموزش، تمایل به ترویج نگرش‌ها و فعالیت‌های دموکراتیک دانش‌آموزان، مهارت در جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اسناد و داده‌ها، میزان توانایی‌های شناختی، تفکر واگرا و مهارت‌های تحلیلی و ارتقای صداقت و درستی مربوط می‌شود.

واژه‌های کلیدی: صلاحیت‌های حرفه‌ای، دانش، نگرش، مهارت، توانایی، ویژگی شخصیتی، معلمان فارغ‌التحصیل، دانشگاه فرهنگیان

1. Research Expert of Educational Research and Planning Organization
2. M.A. Department of Education, Islamic Azad University, Qom Branch, Qom, Iran

۱. کارشناس پژوهشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ایران
 ۲. کارشناس ارشد، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، قم، ایران
- * نویسنده مسئول:

*Corresponding Author, Email:
mazaherih@hotmail.com

مقدمه

آموزش و پرورش با توجه به اهمیت و جایگاهی که در هر کشور دارد، ابزاری برای تربیت نسل جوان جهت شناخت و رویارویی با واقعیت‌های زندگی است و در این زمینه، نقش معلم، مهم، حساس و تعیین کننده است (کلشرستا و پاندی^۱، ۲۰۱۳) و بدون مشارکت فعال و سازنده آن‌ها هرگونه اصلاح و تغییری محکوم به شکست است (یوسفزاده و معروفی، ۱۳۸۹). در حقیقت دانش، مهارت و توانایی‌های زنان و مردان آینده، به دانایی، توانایی، صلاحیت، تلاش و احساس مسئولیت معلمان امروز بستگی دارد (رضایی و موسی‌پور، ۱۳۹۶). ارزیابی کیفیت نظام تربیت معلم، چندی است که در صدر مطالبات سیاست‌گذاران و دغدغه‌مندان این حوزه در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی قرار گرفته است. افزون بر این، در سال‌های اخیر، توجه روزافزون به امر نظارت و ارزیابی مستمر، ناظر بر ارتقای کیفیت خدمات آموزشی در سراسر دنیا نمایان است (اینگوارسون، شوییل، تاتو، رولی، پک و سنک^۲، ۲۰۱۳). در این میان، سنجش عملکرد معلمان با انگیزه‌هایی مانند ارتقای سطح آموزش، بهبود جذب و همچنین ارتقای دانش حرفه‌ای، همواره به مثابه گزینه‌ای راهگشا، مدنظر مسئولان نهادهای نظارتی بوده است؛ چرا که برابند پژوهش‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی موجود، همگی از اثر مستقیم و بی‌بدیل صلاحیت حرفه‌ای معلمان در ارتقای کیفیت نظام آموزشی و همچنین بهبود سطح یادگیری دانش‌آموزان حکایت دارد (کیانی، نویدی‌نیا و مؤمنیان، ۱۳۹۰؛ کلاثفلتر، لد و ویگدور^۳، ۲۰۰۷، ۲۰۱۰؛ کوکران اسمیت^۴ و همکاران ۲۰۱۳؛ کوکران اسمیت، ۲۰۱۰؛ و هانوشک، کین، ریوکی و برانچ^۵، ۲۰۰۷). در اساسنامه دانشگاه فرهنگیان (۱۳۹۰) نیز بر نقش معلم در تأمین نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش تأکید شده است و به گفته ویلیامسون، اثربخشی آموزشی تا حد زیادی وابسته به اثربخشی معلم است (نصیری و عبدالملکی، ۱۳۹۳) و اثربخشی معلم با دانش و مهارت معلم در ارتباط است. به نظر مدلی و کروک^۶ (۱۹۸۰) دارا بودن دانش و مهارت، تحت عنوان «صلاحیت معلم» قرار می‌گیرد. در مقابل، استفاده از دانش و مهارت در کلاس، به عملکرد معلم برمی‌گردد؛ از این‌رو کسانی که کارایی معلم را بررسی می‌کنند و درصدد شناخت و درک آن هستند، باید قادر باشند آن را به صلاحیت معلم پیوند دهند. معلمان باصلاحیت، اعتقاد دارند که حرفه‌ای بودن، شامل داشتن صداقت و درستی، در خوب انجام دادن است. توانایی مواجهه و برخورد با تغییر، به عنوان عنصر دیگری از صلاحیت حرفه‌ای ذکر می‌شود. یک معلم باصلاحیت باید پویا باشد. باید بتواند متناسب با زمان، تغییر کند و با موقعیت جدید، تطابق پیدا کند. توانایی پذیرفتن تغییر، شامل رغبت و تمایل نسبت به نوآوری و خلاقیت می‌شود. رفتارهای مثبت حرفه‌ای، شامل

1. Kulshrestha, & Pandey
2. Ingvarson, Schwille, Tatto, Rowley, Peck, & Senk
3. Clotfelter, Ladd, & Vigdor
4. Cochran-Smith
5. Hanushek, Kain, Rivkin & Branch
6. Medley & Crook

استاندارد بالایی از رفتار، مسئولیت، نگرش، نوآوری، خلاقیت و اخلاقی کار کردن است (گو^۱، ۲۰۱۳). به نظر می‌رسد بخشی از ناکارآمدی نظام آموزشی و افت تحصیلی دانش‌آموزان، مربوط به ضعف شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان و ناکارآمدی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در زمینه پرورش صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان است. پژوهش‌های انجام شده در زمینه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، این موضوع را تأیید نموده است (نیک‌نامی و کریمی، ۱۳۸۸؛ شفیع‌زاده، سلیمانی و شوریایی، ۱۳۹۳). داشتن صلاحیت، قابلیت و توانمندی، مهم‌ترین شرط احراز موفقیت هر شغل و حرفه‌ای است. این امر، به‌خصوص در آموزش و پرورش و حرفه معلمی، از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا صلاحیت و قابلیت‌های معلمان، ضامن بقا و تداوم نظام آموزشی و دستیابی به هدف‌های متعالی است؛ هرچه صلاحیت معلمان، افزایش یابد، به همان میزان، کیفیت نظام آموزشی، بهبود یافته و معلمان در انجام وظیفه و فعالیت‌های حرفه‌ای خود، عملکرد بهتری خواهند داشت؛ بنابراین اگر معلمان بخواهند در انجام وظیفه حرفه‌ای خود موفق باشند و به دانش‌آموزان در دستیابی به عملکرد تحصیلی کمک کنند، لازم است به انواع صلاحیت‌های ضروری برای رسیدن به موفقیت حرفه‌ای مجهز شوند (شفیع‌زاده، سلیمانی، شوریایی، ۱۳۹۳). در زمینه ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان، در ایران و سایر کشورها، مطالعاتی انجام شده است؛ از جمله این مطالعات می‌توان به پژوهش‌های عسکری‌متین و کیانی (۱۳۹۷)؛ دیبایی‌صابر، عباسی، فتحی‌واجارگاه و صفایی‌موحد (۱۳۹۵)؛ محمدی و خروشی (۱۳۹۵)؛ روشن‌قیاس، سعادت، ولی‌پور و یاسایی (۱۳۹۵)؛ شعبانی (۱۳۹۵)؛ و روشن‌قیاس، کیان و گرامی‌پور (۱۳۹۴) اشاره نمود. در ساختار نهایی الگوی پژوهش عسکری‌متین و کیانی (۱۳۹۷)، ۷ ساحت، ۳۳ حوزه محوری و ۱۵۸ شاخص صلاحیت با نام الگوی معیار سنجش صلاحیت حرفه‌ای معلمان در تراز جمهوری اسلامی ایران مشخص شده است. ساحت‌های هفتگانه این الگو عبارتند از: ۱. برنامه‌ریزی و آماده‌سازی برای آموزش و پرورش ۲. برنامه‌ریزی و طراحی برای یادگیری ۳. مدیریت پیرامون و محیط یادگیری ۴. آموزش اثربخش ۵. مسئولیت‌سازمانی و توسعه حرفه‌ای ۶. سرمایه اجتماعی و فعالیت فرهنگی ۷. معنویت، اخلاق و خداآواری. نتایج این پژوهش، حاکی از آن است که الگوی پیشرو ناظر بر تربیت معلم در نظام ارزشی اسلام؛ نخستین گام در راه معیارسنجی حرفه‌ای معلمی؛ برآورنده نیاز داخلی برای سیاست‌گذاری و تهیه آزمون‌های ارزیابی؛ و هم‌سو با شرایط و ملاحظات نظری و عملی ارزیابی در تراز جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

با توجه به نتایج پژوهش دیبایی‌صابر و همکاران (۱۳۹۵) شایستگی معلمان را می‌توان بر اساس مدارک و مستندات مرتبط، در پنج مؤلفه دانش، نگرش، مهارت، توانایی و ویژگی‌های شخصیتی تدوین نمود. این یافته‌ها حاکی از نامتوازن بودن توزیع مؤلفه‌های تبیینی و توجه نامتناسب در محتوای اسناد بالادستی آموزش و پرورش است؛ به‌طوری که بیشترین تأکید بر مؤلفه ویژگی‌های

1. Goh

شخصیتی و کمترین تأکید بر مؤلفه توانایی شده است. در بین اسناد مورد بررسی، بیشترین ضریب اهمیت مربوط به سند چشم‌انداز بیست ساله (۳۷٪) و کمترین ضریب اهمیت مربوط به سند تحول بنیادین (۱۴٪) بوده است. به نظر می‌رسد در ویراست‌های آتی، توجه بیشتر به مؤلفه‌های کمتر مورد توجه، به‌عنوان حلقه مفقوده، ضروری به شمار می‌آید. نتایج پژوهش محمدی و خروشی (۱۳۹۵) نیز نشان داد بین صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلم از نظر اساتید و دانشجویان در سه حیطه دانش، مهارت و نگرش، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

همچنین میانگین نظرات دانشجویان نشان می‌دهد که توانمندی دانشجومعلم در این ابعاد، در حد مطلوبی نیست. نتایج پژوهش روشن‌قیاس، سعادت، ولی‌پور و یاسایی (۱۳۹۵) نشان داد که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در سه بعد کاربرد فناوری‌های آموزشی و مدیریت آموزش و توسعه حرفه‌ای، مطلوب نمی‌باشد ولی در دو بُعد تدریس و اخلاق حرفه‌ای، مطلوب است.

بر اساس پژوهش شعبانی (۱۳۹۵) اخلاق حرفه‌ای معلمان دوره عمومی و رسمی براساس اسناد تحول و تجارب جهانی در پنج مقوله تعهد معلمان به دانش‌آموزان؛ متعهد به حفظ آگاهانه امنیت دانش‌آموزان؛ متعهد به حیثیت ذاتی و ارزش هر فرد؛ متعهد به اعتماد و احترام به یادگیرندگان در محیط‌های گوناگون؛ و متعهد به پرهیز از ضرر و آسیب به یادگیرندگان، دسته‌بندی شد. نتایج پژوهش، اخلاق حرفه‌ای، عدالت، مراقبت، انسجام، اعتماد و مسئولیت اجتماعی را در سازمان‌های آموزشی، تصحیح و تسهیل کرده و همچنین مکمل شایسته‌گزینی و شایستگی حرفه‌ای معلمان می‌باشد. نتایج پژوهش روشن‌قیاس، کیان و گرامی‌پور (۱۳۹۴) نشان داد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در چهار مقوله دانش عمومی، دانش موضوعی، دانش تربیتی و دانش تربیتی-موضوعی قرار می‌گیرد. همچنین وضعیت فعلی معلمان ابتدایی بر اساس نتایج به‌دست آمده از خودارزیابی آن‌ها، در چهار بعد مورد نظر، مطلوب برآورد شده است.

از جمله پژوهش‌های خارجی نیز می‌توان به پژوهش کانتر، کلاسمن، بامرت، ریچتر، واس و هچفلد^۱ (۲۰۱۳)، سیککی، رحمان، حمرا و نونی^۲ (۲۰۱۳)، مطهر و هوگی^۳ (۲۰۱۱) و هونگ، هورن، لین و چانلین^۴ (۲۰۰۸) اشاره نمود. در پژوهش کانتر و همکاران (۲۰۱۳) مقصود از صلاحیت حرفه‌ای معلمان، دانش تربیتی، محتوایی، باورهای ساخت و سازگرایانه، آمادگی و گرایش درونی به سمت کار معلمی و توانایی‌های خودتنظیمی بوده است. تأثیر صلاحیت حرفه‌ای معلمان بر نتایج دانش‌آموزان در قالب یک طرح یک‌ساله با اندازه‌گیری‌های مکرر، پیش‌بینی شد. نتایج پژوهش، اثرات مثبت دانش تربیتی محتوا، اشتیاق به تدریس و مهارت‌های خودتنظیمی معلمان بر کیفیت آموزش را که در نهایت بر نتایج دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد، آشکار کرد؛ در مقابل، توانایی علمی و

1. Kunter, Klusmann, Baumert, Richter, Voss, & Hachfeld

2. Sikki, Rahman, Hamra, & Noni

3. Mutahar & Hogyu

4. Hong, Hornng, Lin, & ChanLin

عمومی معلمان بر آموزش آن‌ها اثری نداشت. سیکی و همکاران (۲۰۱۳) به منظور بررسی صلاحیت‌های معلمان انگلیسی دوره ابتدایی در کشور اندونزی، پژوهشی انجام دادند. مقصود از صلاحیت حرفه‌ای در این پژوهش، تسلط بر مواد آموزشی، مفاهیم و ساختار زبان است؛ صلاحیت حرفه‌ای همچنین شامل تسلط بر صلاحیت استاندارد و صلاحیت پایه، تهیه مطالب یادگیری، توسعه حرفه‌گرایی در اقدام فکورانه پایدار، تهیه مطالب یادگیری و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توسعه خود معلمان است. صلاحیت تربیتی در این پژوهش، تسلط بر ویژگی‌های یادگیرندگان از ابعاد جسمی، اخلاقی، معنوی، اجتماعی، فرهنگی، عاطفی و فکری، تسلط بر نظریه یادگیری و اصول یادگیری برنامه‌ریزی درسی، سازمان‌دهی یادگیری، ارتباط ثمربخش و مؤدبانه با یادگیرندگان، انجام سنجش و پردازش نتایج ارزشیابی و یادگیری و استفاده از نتایج سنجش و ارزشیابی است. نتایج آزمون در بخش صلاحیت حرفه‌ای نشان می‌دهد که بیش از ۵۰ درصد معلمان در دسته ضعیف و مناسب قرار می‌گیرند. نتایج آزمون در بخش صلاحیت تربیتی نیز حکایت از آن دارد که ۹۰/۵ درصد معلمان در دسته ضعیف و مناسب قرار می‌گیرند.

مطهر و هوگی (۲۰۱۱) پژوهشی تحت عنوان ابزار صلاحیت معلمان ابتدایی در کشور چین انجام داد. در این پژوهش، صلاحیت‌های معلمان در چهار مقوله، دانش، مهارت‌های تدریس، سنجش و ارزشیابی و ارزش حرفه‌ای و رفتاری می‌باشد. هونگ و همکاران (۲۰۰۸) ناهماهنگی بین صلاحیت‌های تربیت معلم پیش از خدمت و صلاحیت‌های مورد نیاز تدریس معلمان ضمن خدمت را مورد بررسی قرار دادند. با استفاده از تحلیل عامل صلاحیت‌های معلمان در شش دسته اصلی توانایی فکری، سیستم ارزش‌ها، مهارت‌های بین فردی، توانایی مدیریت، توانایی‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی، دسته‌بندی شدند. نتایج پژوهش، تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین نظر معلمان در مورد صلاحیت‌های تربیت پیش از خدمت معلمان و نیازمندی‌های شغلی معلمان در حال خدمت نشان داد. بیش‌ترین تفاوت بین سه گویه مدیریت ریسک، تفکر پیش‌کنشی و تفکر منطقی بود که این صلاحیت‌ها در طول دوره تربیت معلم به اندازه کافی و مورد نیاز حرفه معلمی، توسعه داده نشده است.

با بررسی‌های به‌عمل آمده مشخص شد مطالعه دیبایی و همکاران (۱۳۹۵) در حوزه صلاحیت‌های معلمی، یکی از جامع‌ترین پژوهش‌ها در این زمینه است که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفته و در آن به پنج صلاحیت کلی و زیرمؤلفه پرداخته شده و مبنای ارزیابی صلاحیت‌ها در این پژوهش قرار گرفته است. پنج متغیر کلیدی عبارتند از: ۱. مؤلفه دانش: فرآیند توسعه دانش و معلومات نظری به‌گونه معمول از راه تحصیل در سطوح دانشگاهی حاصل می‌شود. توسعه دانش و معلومات، زیربنای توسعه مهارت‌ها و نگرش به شمار می‌آید و به‌تنهایی و به‌خودی خود، تأثیر چندانی در توسعه شایستگی‌ها ندارد. دانش از طریق یادگیری و تجربه، قابل اکتساب است. به‌زعم مارلی و کیم، ملازهی و سبحانی‌نژاد، دانش شامل آگاهی، اطلاعات، درک حقایق،

قوانین، اصول، رهنمودها، مفاهیم و تئوری‌ها با فرایندهای موردنیاز برای اجرای موفقیت‌آمیز یک وظیفه است. ۲. مؤلفه نگرش و ارزش‌ها: معلمان تصمیم‌های خود را در چارچوبی از مجموعه ارزش‌ها اتخاذ می‌کنند. این ارزش‌ها و نگرش‌ها از مهم‌ترین وجوه تمایز معلمان از یکدیگر است. به عبارتی، نگرش عبارت است از تصویر ذهنی انسان از دنیا و پیرامون آن. تصویر ذهنی انسان، چارچوبی است که میدان اندیشه و عمل، وی را تبیین کرده و شکل می‌دهد. درک انسان از پدیده‌های پیرامون خود و تصمیم‌گیری وی برای عمل، بر مبنای تصویر ذهنی اوست. برخی از این نگرش‌ها که بر رفتار و تصمیم‌گیری معلمان مؤثر هستند عبارتند از محترم شمردن تعلیم و تربیت و نحوه پایبندی به اخلاق حرفه‌ای. ۳. مؤلفه مهارت: مهارت عبارت از توانایی پیاده‌سازی علم در عمل است. مهارت از راه تکرار کاربرد دانش در محیط واقعی به دست آمده و توسعه می‌یابد. توسعه مهارت منجر به بهبود کیفیت عملکرد می‌شود. بدون مهارت، در بسیاری از موارد، معلومات، منشأ تأثیر زیادی نخواهد بود؛ برای مثال هیچ معلمی بدون به‌کارگیری و تجربه‌کردن کار تیمی در عمل، نمی‌تواند مهارت کار تیمی را با مطالعه کسب کند. به‌گفته مارلی، مهارت، ظرافت اجرای وظایف فیزیکی و ذهنی با یک خروجی مشخص است. به‌زعم هونگ و دیگران، مهارت نیز از طیف بسیار واقعی (مانند مستندسازی بر اساس حروف الفبا) تا مهارت‌هایی که کمتر، ملموس و بیشتر، انتزاعی هستند، به‌راحتی، می‌تواند قابل شناسایی باشد. ۴. مؤلفه توانایی: توانایی، خصلتی باثبات و وسیع را مصور می‌سازد که شخص را برای دستیابی و نهایت عملکرد در مشاغل فیزیکی و فکری مقید می‌سازد. در واقع، توانایی و مهارت، مشابه هم بوده و تفاوت آن‌ها در این است که مهارت، ظرفیتی خاص برای انجام فیزیکی کارهاست، اما توانایی، ظرفیت انجام کارهای فکری را مشخص می‌سازد. به‌گفته مارلی، توانایی، قابلیت شناختی و فیزیکی اثبات شده برای موفقیت در یک وظیفه، با طیف گسترده‌ای از نتایج محتمل است. غالباً توانایی، مجموعه‌ای از چندین ظرفیت بنیادین است که ما را برای یادگیری توانمند می‌سازند. توانایی‌ها اغلب وقت‌گیر و سخت برای توسعه هستند و معمولاً یک عنصر قوی از ظرفیت ذاتی دارند؛ به عنوان مثال، توانایی تفکر، ذاتی‌تر از دیگر توانایی‌هاست و می‌تواند برای بسیاری از افراد جهت توسعه، کاملاً چالشی باشد. ۵. مؤلفه ویژگی‌های شخصیتی: ویژگی‌های شخصیتی شامل تمایلات، خلق‌وخو مثل خودآگاهی و اعتمادبه‌نفس است. ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های بادوام یک فرد هستند که به توانایی‌های فیزیکی و جسمی و خصوصیات شخصی او مربوط می‌شوند و یک نمایش عمومی از رفتار، در یک مسیر معین است و خصایصی مانند درون‌گرایی در مقابل برون‌گرایی، همراه بودن در مقابل همواره روحیه تهاجمی و ناسازگار داشتن، شکیب بودن در مقابل عجز بودن، ریزنگر بودن در مقابل کلان‌نگر بودن را شامل می‌شود.

علی‌رغم اهمیت این موضوع، پژوهش‌های اندکی به ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و مراکز تربیت معلم از نقطه‌نظر پرورش صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان پرداخته‌اند. همچنین به نظر می‌رسد ابعاد مهم این صلاحیت‌ها آن‌گونه که شایسته است مورد واکاوی قرار نگرفته است. اهمیت نقش معلم و

صلاحیت‌های حرفه‌ای آن‌ها در تشکیل سرمایه‌های انسانی (شکل‌گیری شخصیت کودکان و نوجوانان)، میزان نقش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی که وظیفه خطیر تربیت معلم را بر عهده دارند، میزان کسب صلاحیت اساسی مورد نیاز معلمان که از این مراکز، دانش‌آموخته می‌شوند و میزان استفاده آن‌ها از آموخته‌های خود در دوران تحصیل و در زندگی حرفه‌ای خود به‌طور مشخص، روشن نیست. از این رو، پژوهش حاضر درصدد است تا این مسأله را با تأکید بر ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان مورد بررسی قرار دهد. بنابراین، سؤال این است که دانشگاه فرهنگیان تا چه اندازه در ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، موفق بوده است؟ توضیح این‌که برای دستیابی به پاسخ‌ها و نتایج دقیق‌تر و عمیق‌تر، گستره کاری این مطالعه به فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان در استان قم محدود شده است. سؤال‌های پژوهش عبارتند از:

۱. وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر صلاحیت دانش چگونه است؟
۲. وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر صلاحیت نگرش و ارزش‌ها چگونه است؟
۳. وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر صلاحیت مهارت چگونه است؟
۴. وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر صلاحیت توانایی چگونه است؟
۵. وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر صلاحیت ویژگی‌های شخصیتی چگونه است؟
۶. وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر مهارت‌های پنج‌گانه به ترتیب چگونه است؟

روش‌شناسی

این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی است، همچنین بر اساس شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم، در رشته‌های مختلف به تعداد (۸۷۵) نفر است. نمونه آماری براساس جدول مورگان شامل تعداد (۲۷۰) نفر تعیین شد که به شیوه تصادفی ساده از جامعه آماری انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نظر، از پرسشنامه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان شامل پنج مؤلفه، ۱. دانش ۲. نگرش و ارزش‌ها ۳. مهارت ۴. توانایی ۵. ویژگی‌های شخصیتی که برگرفته از پژوهش دیبایی صابر و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان تبیین مؤلفه‌های شایستگی حرفه‌ای معلمان و تحلیل جایگاه آن در اسناد بالادستی آموزش و پرورش ایران، می‌باشد، استفاده شده است. از طریق یک چهارگزینه‌ای از خیلی‌زیاد، زیاد، کم و خیلی‌کم به سؤالات پرسشنامه، پاسخ داده شده است. سؤالات پژوهش مشتمل بر ۴۱ سؤال بود که هر دسته از سؤالات به بررسی بعدی از ابعاد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان پرداخته بود. مؤلفه دانش شامل ۵ گویه، مؤلفه مهارتی شامل ۵ گویه، مؤلفه نگرشی شامل ۵

گویه، مؤلفه توانایی شامل ۴ گویه، مؤلفه شخصیتی (فردی ذهنی) شامل ۱۵ گویه و مؤلفه شخصیتی (فردی شخصیتی) شامل ۷ گویه می‌باشد. روایی ابزار به شیوه محتوایی و با استفاده از نظر اساتید این حوزه، مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. پایایی ابزار نیز با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی شده ۹۸ درصد برآورد گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون کالموگرف- اسمیرنف، آزمون t تک‌نمونه‌ای و آزمون فریدمن، استفاده شد.

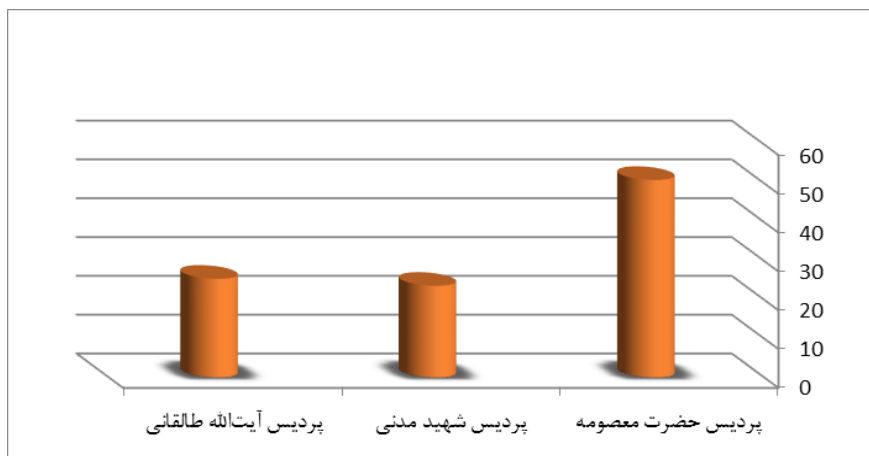
یافته‌ها

در ابتدا با استفاده از جداول توزیع فراوانی به تجزیه و تحلیل توصیفی شاخص‌های جمعیت‌شناختی پرداخته می‌شود و سپس از طریق جدول ۳، آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مورد بررسی ارائه می‌شود. در جدول ۱، توزیع فراوانی محل تحصیل افراد گروه نمونه؛ در جدول ۲، توزیع فراوانی سال فارغ‌التحصیلی افراد گروه نمونه؛ و در جدول ۳، آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مورد بررسی، نشان داده شده است.

جدول (۱) توزیع فراوانی محل تحصیل افراد گروه نمونه

محل تحصیل افراد نمونه	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تکاملی
پردیس حضرت معصومه	۸۴	۳۵/۹۰	۳۹/۰۷	۳۹/۰۷
پردیس شهید مدنی	۶۴	۲۷/۳۵	۲۹/۷۷	۶۸/۸۴
پردیس آیت‌الله طالقانی	۶۷	۲۸/۶۳	۳۱/۱۶	۱۰۰
کل	۲۱۵	۵۳/۴۲	۱۰۰	
بدون پاسخ	۱۹	۸/۱۲		
کل	۲۳۴	۱۰۰		

همان‌طور که در جدول و نمودار (۱) مشاهده می‌شود ۳۹/۰۷ درصد افراد شرکت‌کننده در این پژوهش در پردیس حضرت معصومه، ۲۹/۷۷ درصد در مرکز شهید مدنی و ۳۱/۱۶ درصد در پردیس آیت‌الله طالقانی تحصیل کرده‌اند.

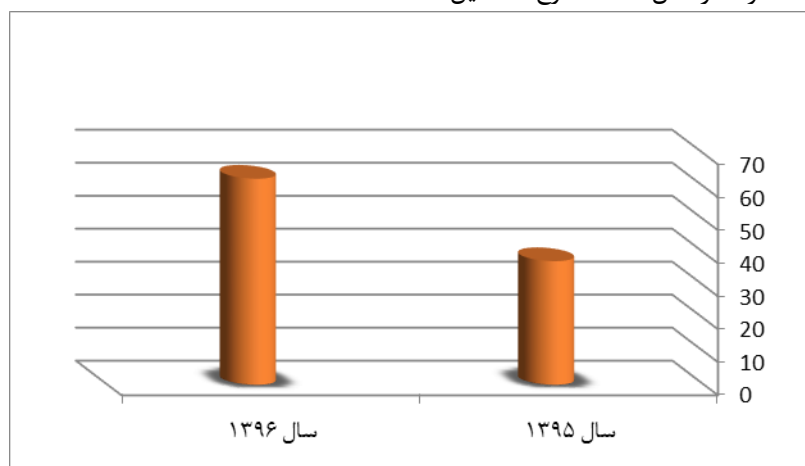


نمودار (۱) توزیع فراوانی محل تحصیل در افراد گروه نمونه

جدول (۲) توزیع فراوانی سال فارغ‌التحصیلی افراد گروه نمونه

سال فارغ‌التحصیلی افراد نمونه	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تکاملی
۹۵	۱۰۴	۴۴/۴۴	۴۸/۶۰	۴۸/۶۰
۹۶	۱۱۰	۴۷/۰۱	۵۱/۴۰	۱۰۰
کل	۲۱۴	۹۱/۴۵	۱۰۰	
بدون پاسخ	۲۰	۳۸/۴۶		
کل	۲۳۴	۱۰۰/۰		

همان‌طور که در جدول و نمودار (۲) مشاهده می‌شود ۵۱/۴۰ درصد افراد نمونه در سال ۱۳۹۶ و ۴۸/۶۰ درصد افراد در سال ۱۳۹۵ فارغ‌التحصیل شده‌اند.



نمودار (۲) توزیع فراوانی سال فارغ‌التحصیلی افراد گروه نمونه

جدول (۳) آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مورد بررسی

متغیرهای مورد بررسی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
بعد دانشی	۲۳۴	۳/۳۶	۰/۸۷	۰/۰۵۶
بعد نگرشی	۲۳۴	۳/۷۲	۰/۸۷	۰/۰۵۶
بعد مهارتی	۲۳۴	۳/۴۰	۰/۹۴	۰/۰۶۱
بعد توانایی	۲۳۴	۳/۴۷	۰/۹۶	۰/۰۶۲
مؤلفه‌های فردی ذهنی	۲۳۴	۳/۱۳	۰/۸۸	۰/۰۷۲
مؤلفه‌های فردی شخصیتی	۲۳۴	۳/۲۴	۰/۹۹	۰/۰۷

در جدول (۳)، شاخص‌های آماری میانگین، انحراف استاندارد و خطای استاندارد میانگین مربوط به ابعاد دانشی، مهارتی، نگرشی، توانایی، مؤلفه‌های فردی ذهنی و مؤلفه‌های فردی شخصیتی افراد نمونه، گزارش شده است.

سؤال اول: وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت دانش چگونه است؟ وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت دانش و با توجه به زیرمؤلفه‌ها در جدول (۴) نشان داده شده است. برای بررسی نرمال بودن متغیر مورد بررسی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول (۵) ارائه شده است. همچنین جهت بررسی سؤال پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول (۶)، آمده است.

جدول (۴) توصیف وضعیت زیرمؤلفه دانش

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	$\frac{f}{n}$	$\frac{f}{N}$	$\frac{f}{n}$	$\frac{f}{N}$	$\frac{f}{n}$	$\frac{f}{N}$	$\frac{f}{n}$	$\frac{f}{N}$	$\frac{f}{n}$	$\frac{f}{N}$
کسب دانش تخصصی رشته خود	۲۷	۱۱/۵	۹۳	۳۹/۷	۸۷	۳۷/۲	۱۵	۶/۴	۱۲	۵/۱
ارتقای دانش آشنایی با راهبردها و مهارت‌های تدریس	۳۳	۱۴/۱	۷۲	۳۰/۸	۸۱	۳۴/۶	۲۱	۹/۰	۱۲	۵/۱
دانش و شناخت زبان‌های مختلف آموزش (شفاهی، مکتوب...) دریافتی	۱۸	۷/۷	۵۴	۲۳/۱	۱۰۲	۴۳/۶	۳۳	۱۴/۱	۲۱	۹/۰
آشنایی و شناخت نسبت به چندرسانه‌ای‌ها	۳۹	۱۶/۷	۶۹	۲۹/۵	۹۲	۳۹/۷	۱۸	۷/۷	۱۵	۶/۴
دانش و علم نسبت به سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	۳۳	۱۴/۱	۷۵	۳۲/۱	۷۵	۳۲/۱	۳۹	۱۶/۷	۹	۳/۸
جمع	۱۵۰	۶۴/۱	۳۶۳	۱۵۵/۲	۴۳۸	۱۸۹/۲	۱۲۶	۵۳/۹	۶۹	۲۹/۴

همان‌طور که در جدول (۴) آمده است، از میان زیرمؤلفه‌های دانش، زیرمؤلفه کسب دانش تخصصی رشته خود، بالاترین امتیاز را داشته و زیرمؤلفه دانش و شناخت زبان‌های مختلف آموزش (شفاهی، کتبی) کمترین امتیاز را داشته است. در رابطه با بعد دانشی، ۴۴/۷۶ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت دانش، زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند و ۱۷/۰۱ درصد، کم و خیلی کم، اعلام کرده‌اند.

جدول (۵) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بعد دانشی

شاخص	سطح معناداری
بعد دانشی	۰/۴۴۳

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد متغیر مورد نظر در سطح معنی‌داری ۰/۴۴۳ از توزیع نرمال برخوردار است.

جدول (۶) آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی زیرمؤلفه دانش

t	درجه آزادی	سطح معناداری		تفاوت	
		میانگین‌ها	پایین	بالا	Test Value = 3
۶/۲۷	۲۳۳	۰/۰۰۱	۰/۳۶	۰/۲۴	۰/۴۷

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که t محاسبه شده (t=۶/۲۷) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ (t=۲/۳۹) بزرگ‌تر است؛ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت دانش، در حد مطلوبی قرار دارد. سؤال دوم: وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت نگرش و ارزش‌ها چگونه است؟

وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت نگرش و ارزش‌ها و با توجه به زیرمؤلفه‌ها در جدول (۷)، نشان داده شده است. برای بررسی نرمال بودن متغیر مورد بررسی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول (۸) ارائه شده است. همچنین جهت بررسی سؤال پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول (۹)، آمده است.

جدول (۷) توصیف وضعیت زیرمؤلفه نگرش و ارزش‌ها

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	ف _۱	ف _۲	ف _۱	ف _۲	ف _۱	ف _۲	ف _۱	ف _۲	ف _۱	ف _۲
احساس کارآمدی خود در امر تدریس و آموزش	۲۳/۱	۵۴	۸۴	۳۵/۹	۶۹	۲۹/۵	۱۲	۵/۱	۱۵	۶/۴
نگرش انتقادی به تدریس خود	۱۹/۲	۴۵	۸۱	۴۳/۶	۶۹	۲۹/۵	۳۰	۱۲/۸	۹	۳/۸

ادامه جدول (۷) توصیف وضعیت زیرمؤلفه نگرش و ارزش‌ها

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	درصد	رتبه	درصد	رتبه	درصد	رتبه	درصد	رتبه	درصد	رتبه
تمایل به ترویج نگرش‌ها و فعالیت‌های دموکراتیک دانش‌آموزان تعهد شما به افزایش یادگیری همه دانش‌آموزان	۱۶/۷	۳۹	۴۱/۰	۶۰	۲۵/۶	۳۰	۱۲/۸	۹	۳/۸	۹
تمایل به تغییر، انعطاف‌پذیری، یادگیری مداوم و توسعه حرفه‌ای	۴۸/۷	۱۱۴	۲۶/۹	۶۳	۱۹/۲	۴۵	۱/۳	۳	۳/۸	۹
جمع	۱۳۴/۶	۳۱۵	۱۷۴/۳	۴۰۸	۱۲۸/۲	۳۰۰	۳۹/۷	۹۳	۲۱/۶	۵۱

همان‌طور که در جدول (۷) آمده است، از میان زیرمؤلفه‌های نگرش و ارزش‌ها، زیرمؤلفه میزان تعهد به افزایش یادگیری همه دانش‌آموزان، بالاترین امتیاز و زیرمؤلفه نگرش انتقادی به تدریس خود، کمترین امتیاز را داشته است. در رابطه با بعد نگرش و ارزش‌ها، ۶۱/۹۵ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت نگرش و ارزش‌ها را، زیاد و خیلی زیاد، دانسته‌اند و ۱۲/۳۴ درصد، کم و خیلی کم، اعلام کرده‌اند.

جدول (۸) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بعد نگرشی

شاخص	سطح معناداری
بعد نگرشی	۰/۱۱۰

نتایج جدول (۸) نشان می‌دهد متغیر مورد نظر در سطح معنی‌داری ۰/۱۱۰ از توزیع نرمال برخوردار است.

جدول (۹) آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی زیرمؤلفه نگرش و ارزش‌ها

t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	پایین	بالا
۲۳۳	۱۲/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۷۲	۰/۶۱	۰/۸۳

نتایج جدول (۹) نشان می‌دهد که t محاسبه‌شده (t=۱۲/۷۶) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ (t=۲/۳۹) بزرگ‌تر است؛ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت نگرش، در حد مطلوبی قرار دارد.

سؤال سوم: وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت مهارت چگونه است؟ وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت مهارت و با توجه به زیرمؤلفه‌ها در

جدول (۱۰)، نشان داده شده است. برای بررسی نرمال بودن متغیر مورد بررسی از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۱) ارائه شده است. همچنین جهت بررسی سؤال پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۲)، آمده است.

جدول (۱۰) توصیف وضعیت زیرمؤلفه مهارت

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل تدریس	۳۶	۱۵/۴	۸۷	۳۷/۲	۷۵	۳۲/۱	۲۷	۱۱/۵	۹	۳/۸
استفاده از مواد و فناوری‌های تدریس	۴۲	۱۷/۹	۷۸	۳۳/۳	۹۰	۳۸/۵	۱۲	۵/۲	۹	۳/۹
اداره و هدایت دانش‌آموزان و گروه‌ها	۳۹	۱۶/۷	۸۷	۳۷/۲	۶۰	۲۵/۶	۲۷	۱۱/۵	۲۱	۹/۰
نظارت، اتخاذ و ارزیابی راهبردها و فرایندهای تدریس	۳۳	۱۴/۱	۷۵	۳۲/۱	۷۸	۳۳/۳	۳۶	۱۵/۴	۱۲	۵/۱
جمع‌آوری، تحلیل، تفسیر اسناد و داده‌ها	۲۴	۱۰/۳	۷۲	۳۰/۸	۷۵	۳۲/۱	۴۵	۱۹/۲	۱۵	۶/۴
جمع	۱۷۴	۷۴/۴	۳۹۹	۱۷۰/۶	۳۷۸	۱۶۱/۶	۱۴۷	۶۲/۸	۶۶	۲۸/۲

همان‌طور که در جدول (۱۰) آمده است، از میان زیرمؤلفه‌های مهارت، زیرمؤلفه اداره و هدایت دانش‌آموزان و گروه‌ها، بالاترین امتیاز و زیرمؤلفه مهارت در جمع‌آوری تحلیل، تفسیر اسناد و داده‌ها (نتایج ارزیابی‌های برونی، نتایج یادگیری‌های مدرسه‌ای) کمترین امتیاز را دارد. در رابطه با بعد مهارت، ۴۹/۲۳ درصد افراد نمونه، نقش دانشگاه فرهنگیان در صلاحیت مهارتی فارغ‌التحصیلان را زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند؛ و ۱۸/۳ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند.

جدول (۱۱) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بعد مهارت

شاخص‌ها	سطح معناداری
بعد مهارتی	۰/۲۸۸

نتایج جدول (۱۱) نشان می‌دهد متغیر مورد نظر در سطح معنی‌داری ۰/۲۸۸ از توزیع نرمال برخوردار است.

جدول (۱۲) آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی زیرمؤلفه مهارت

t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	پایین	بالا
۶/۰۵	۲۳۳	۰/۰۰۱	۰/۳۹۷	۰/۲۷۷	۰/۵۱۷

نتایج جدول (۱۲) نشان می‌دهد که t محاسبه شده ($t=6/05$) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ ($t=2/39$) بزرگ‌تر است؛ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت مهارت در حد مطلوبی است.

سؤال چهارم: وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت توانایی چگونه است؟ وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت توانایی و با توجه به زیرمؤلفه‌ها در جدول (۱۳)، نشان داده شده است. برای بررسی نرمال بودن متغیر مورد بررسی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۴) ارائه شده است. همچنین جهت بررسی سؤال پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۵)، آمده است.

جدول (۱۳) توصیف وضعیت زیرمؤلفه توانایی

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد
همکاری با همکاران مدرسه، والدین و گروه‌های اجتماعی مهارت‌های مذاکره با دانش‌آموزان، والدین و گروه‌های اجتماعی	۴۸	۲۰/۵	۹۳	۳۹/۷	۶۶	۲۸/۲	۱۸	۷/۷	۹	۳/۸
توانایی‌های شناختی	۳۰	۱۲/۸	۶۶	۲۸/۲	۸۴	۳۵/۹	۴۵	۱۹/۲	۹	۳/۸
توانایی‌های فراشناختی	۴۵	۱۹/۲	۶۰	۲۵/۶	۸۷	۳۷/۲	۲۴	۱۰/۳	۱۲	۵/۱
جمع	۱۷۴	۷۴/۳	۲۸۵	۱۲۱/۷	۳۱۸	۱۳۵/۹	۱۱۱	۴۷/۵	۳۹	۱۶/۵

همان‌طور که در جدول شماره (۱۳) آمده است، از میان زیرمؤلفه‌های توانایی، زیرمؤلفه توجه به میزان توانایی مهارت‌های مذاکره با دانش‌آموزان، والدین و گروه‌های اجتماعی، بالاترین امتیاز و زیرمؤلفه میزان توانایی‌های شناختی (نقدکردن، طرح مسئله) کمترین امتیاز را دارد. در رابطه با بعد توانایی، ۴۹/۵۱ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت توانایی، زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند؛ و ۱۶/۱۸ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. ۹۲۷

جدول (۱۴) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بعد توانایی

شاخص	سطح معناداری
بعد توانایی	۰/۵۰۳

نتایج جدول (۱۴) نشان می‌دهد متغیر مورد نظر در سطح معنی داری ۰/۵۰۳ از توزیع نرمال برخوردار است.

جدول (۱۵) آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی زیرمؤلفه توانایی

ت	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت		Test Value = 3
			میانگین‌ها	پایین بالا	
۷/۵۵	۲۳۳	۰/۰۰۱	۰/۴۷	۰/۳۴۸	۰/۵۹۴

نتایج جدول (۱۵) نشان می‌دهد که t محاسبه شده ($t=7/55$) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ ($t=2/39$) بزرگ‌تر است؛ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت توانایی در حد مطلوبی قرار دارد. سؤال پنجم: وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت ویژگی‌های شخصیتی چگونه است؟

وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت ویژگی‌های شخصیتی و با توجه به زیرمؤلفه‌ها در جدول (۱۶)، نشان داده شده و برای بررسی نرمال بودن متغیر مورد بررسی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۷) ارائه شده است. همچنین جهت بررسی سؤال پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱۸)، آمده است.

جدول (۱۶) توصیف وضعیت زیرمؤلفه ویژگی‌های شخصیتی

وضعیت زیرمؤلفه	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$
درک مطلب	۴۲	۱۷/۹	۷۲	۳۰/۸	۷۸	۳۳/۳	۳۳	۱۴/۱	۹	۳/۸
رشد تفکر انتقادی	۳۳	۱۴/۱	۶۰	۲۵/۶	۸۷	۳۷/۲	۳۶	۱۵/۴	۱۸	۷/۷
بهبود توان یادگیری فعال	۲۷	۱۱/۵	۹۶	۴۱/۰	۷۲	۳۰/۸	۲۷	۱۱/۵	۱۲	۵/۱
رشد مهارت‌های عمومی پایه ذهنی توانایی	۲۷	۱۱/۵	۶۶	۲۸/۲	۹۳	۳۹/۷	۳۰	۱۲/۸	۱۵	۶/۴
به کارگیری مهارت‌ها و ظرفیت فکری	۲۱	۹/۰	۷۸	۳۳/۳	۸۴	۳۵/۹	۳۰	۱۲/۸	۲۱	۹/۰
رشد توان قضاوت	۲۴	۱۰/۳	۹۰	۳۸/۵	۷۸	۳۳/۳	۳۰	۱۲/۸	۱۲	۵/۱
رشد خلاقیت	۳۶	۱۵/۴	۸۷	۳۷/۳	۶۰	۲۵/۶	۳۶	۱۵/۴	۱۵	۶/۴
ارتقای بُعد عقلانی یا شناختی	۲۱	۹/۰	۸۱	۳۴/۶	۷۵	۳۲/۱	۴۲	۱۷/۹	۱۵	۶/۴
رشد بُعد خردمندی	۱۵	۶/۴	۷۲	۳۰/۸	۹۰	۳۸/۵	۴۲	۱۷/۹	۱۵	۶/۴

ادامه جدول (۱۶) توصیف وضعیت زیرمؤلفه ویژگی‌های شخصیتی

وضعیت	خیلی زیاد		زیاد	متوسط		کم	خیلی کم		زیرمؤلفه	
	۳	۲		۱	۲		۳			
باز شدن و بسط ذهن و ظرفیت ذهنی	۱۵	۶/۴	۹۰	۳۸/۵	۵۴	۲۳/۱	۴۲	۱۷/۹	۳۳	۱۴/۱
توجه و کار در بحث مهارت‌های تحلیلی	۹	۳/۸	۶۳	۲۶/۹	۷۵	۳۲/۱	۵۴	۲۳/۱	۳۳	۱۴/۱
میزان بهبود توانایی شناختی آن‌ها	۱۵	۶/۴	۶۰	۲۵/۶	۹۹	۴۲/۳	۳۹	۱۶/۷	۱۸	۷/۷
بُعد تفکر واگرا مهارت فکری	۹	۳/۸	۳۹	۱۶/۷	۹۰	۳۸/۵	۵۴	۲۳/۱	۳۹	۱۶/۹
آن‌ها مثل حافظه و منطق استقرایی بهبود توانایی فکر کردن و تجزیه و تحلیل اطلاعات	۱۲	۵/۱	۳۹	۱۶/۷	۸۴	۳۵/۹	۵۴	۲۳/۱	۴۲	۱۷/۹
ارتقای صداقت و درستی	۲۱	۹/۰	۶۹	۲۹/۵	۶۶	۲۸/۲	۲۴	۱۰/۳	۳۹	۱۶/۷
سازگار بودن ارتقای اعتماد به نفس	۳۳	۱۴/۱	۴۸	۲۰/۵	۱۰۲	۴۳/۶	۱۵	۶/۴	۳۰	۱۳/۲
ارتقای روحیه گذشت و فداکاری	۳۰	۱۲/۸	۷۵	۳۲/۱	۸۱	۳۴/۶	۲۷	۱۱/۵	۲۱	۹/۰
فعال شدن آن‌ها در شغل معلمی	۳۰	۱۲/۸	۶۶	۲۸/۲	۸۴	۳۵/۹	۳۰	۱۲/۸	۲۴	۱۰/۳
ارتقای مهارت خودکنترلی	۳۰	۱۲/۸	۷۵	۳۲/۱	۶۶	۲۸/۲	۲۴	۱۰/۳	۲۴	۱۰/۳
رشد مثبت‌اندیشی	۳۰	۱۲/۸	۶۶	۲۸/۲	۷۲	۳۰/۸	۲۷	۱۱/۵	۳۶	۱۵/۴
جمع	۵۴۹	۲۲۵/۴	۱۵۳۹	۶۵۷/۸	۱۷۱۹	۷۳۴/۸	۷۸۰	۳۳۳/۱	۵۱۶	۲۲۱/۲

همان‌طور که در جدول (۱۶) آمده است، از میان زیرمؤلفه‌های ویژگی شخصیتی (فردی ذهنی)، بهبود توان یادگیری فعال و رشد خلاقیت، بالاترین امتیاز و زیرمؤلفه تفکر واگرا و مهارت‌های فکری،

کمترین امتیاز را دارد. در بین زیرمؤلفه‌های ویژگی شخصیتی (مؤلفه فردی شخصیتی)، زیرمؤلفه فعال شدن آن‌ها در شغل معلمی، بالاترین امتیاز و زیرمؤلفه ارتقای سازگار بودن، کمترین امتیاز را دارد. در رابطه با بعد فردی شخصیتی (فردی ذهنی)، ۳۹/۳۷ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت فردی (فردی ذهنی)، زیاد و خیلی زیاد و ۲۶/۵ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. در رابطه با بعد فردی (فردی شخصیتی)، ۴۴/۳۰ درصد افراد، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را زیاد و خیلی زیاد و ۱۲/۹۹ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند.

جدول (۱۷) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای مؤلفه‌های فردی ذهنی و شخصیتی

شاخص‌ها	سطح معناداری
مؤلفه‌های فردی ذهنی	۰/۴۷۳
مؤلفه‌های فردی شخصیتی	۰/۳۴۳

نتایج جدول (۱۷) نشان می‌دهد متغیرهای مورد نظر (فردی ذهنی و فردی شخصیتی) به ترتیب در سطح معنی داری ۰/۴۷۳ و ۰/۳۴۳ از توزیع نرمال برخوردارند.

جدول (۱۸) آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی زیرمؤلفه ویژگی‌های شخصیتی

t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	Test Value = ۳	پایین	بالا
۱/۸۰۵	۲۳۳	۰/۶۰۵	۰/۱۳	۰/۲۴	-۰/۰۱۶	
۳/۴۷	۲۳۳	۰/۰۰۱	۰/۲۴	۰/۳۷۱	۰/۱۱۸	

نتایج جدول (۱۸) نشان می‌دهد که در مؤلفه‌های فردی ذهنی t محاسبه شده ($t=1/805$) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ ($t=2/39$) کوچک‌تر است بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت مؤلفه‌های فردی ذهنی در حد متوسط قرار دارد. همچنین در مؤلفه‌های فردی شخصیتی t محاسبه شده ($t=3/47$) از t جدول در درجه آزادی ۲۳۳ ($t=2/39$) بزرگ‌تر است؛ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت مؤلفه‌های فردی شخصیتی، در حد مطلوبی قرار دارد.

سؤال ششم: وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر مهارت‌های پنج‌گانه به ترتیب چگونه است؟

به منظور بررسی سؤال ششم از آزمون فریدمن استفاده شد که نتایج آن در جدول (۱۹) ارائه شده است.

جدول (۱۹) آزمون رتبه‌بندی فریدمن

ابعاد	میانگین	میانگین رتبه‌ها	رتبه	رتبه	رتبه	رتبه	رتبه
بعد نگرشی	۳/۷۲	۴/۵۶	۱				
بعد توانایی	۳/۴۷	۳/۸۳	۲				
بعد مهارتی	۳/۴۰	۳/۴۶	۳				
بعد دانشی	۳/۳۶	۳/۳۹	۴	۱۷۰/۲۹	۵	۰/۰۰۱	
مؤلفه‌های فردی شخصیتی	۳/۲۴	۳/۲۷	۵				
مؤلفه‌های فردی ذهنی	۳/۱۳	۲/۴۹	۶				

داده‌های جدول (۱۹)، میانگین‌ها و رتبه‌های ابعاد مورد بررسی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج آزمون فریدمن با ۹۹ درصد اطمینان، نتیجه می‌گیریم ($P \leq 0/001$ و $\chi^2: 170/29$) این رتبه‌بندی‌ها معنادار است. وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاه فرهنگیان استان قم از نظر مهارت‌های پنج‌گانه به ترتیب شامل بعد نگرشی، بعد توانمندی، بعد مهارتی، بعد دانشی، بعد ویژگی‌های شخصیتی (مؤلفه‌های فردی شخصیتی) و بعد ویژگی‌های شخصی (مؤلفه‌های فردی ذهنی) است.

بحث و نتیجه‌گیری

کیفیت معلمان، یک اصل بسیار کلیدی برای دستیابی به آموزش و پرورش با کیفیت است و آموزش و پرورش با کیفیت هم نیاز به سرمایه‌گذاری برای معلمان دارد؛ چرا که بهبود هر جامعه‌ای به بهبود نظام آموزشی آن جامعه وابسته است و رشد نظام آموزشی نیز بستگی به سطح رشد معلمان آن دارد. از طرفی، میزان صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان که این مطالعه به دنبال شناسایی آن بوده است، می‌تواند به عنوان راهنمایی برای تجدید نظر در برنامه‌های درسی آن‌ها قرار گیرد. یافته‌های این مطالعه نشان داد که فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم، در بعد دانش، نگرش و ارزش‌ها، مهارت، توانایی و همچنین مؤلفه فردی شخصیتی در سطح مطلوبی قرار داشته‌اند؛ اما وضعیت مؤلفه فردی ذهنی در سطح متوسط ارزیابی شده است. یافته‌های پژوهش از نظر دسته‌بندی مؤلفه‌ها با پژوهش دیبایی‌صابر و همکاران (۱۳۹۵) مطابقت دارد. از نظر صلاحیت دانشی، با نتایج پژوهش رضایی و موسی‌پور (۱۳۹۶)، دیبایی و همکاران (۱۳۹۵)، دانش‌پژوه و فرزاد (۱۳۸۵) و سلیمان‌زاده و نوررحمانی (۱۳۹۴) هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج پژوهش محمدی و خروشی (۱۳۹۵) هم‌سو نیست. در رابطه با بعد دانشی، ۴۴/۷۶ درصد افراد نمونه وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت دانش، زیاد و خیلی‌زیاد دانسته‌اند؛ و ۱۷/۰۱ درصد، کم و خیلی‌کم، اعلام کرده‌اند. در اینجا باید گفت که برنامه درسی تربیت معلم باید شامل آموزش علوم مختلف با توجه به کاربردهای عملی در محیط و به شکل تلفیقی صورت گیرد و صرفاً توسط اساتید به شکل

موضوعات جدا و آکادمیک تدریس نشود. اهمیت این بخش به حدی است که برخی معتقدند که هرگاه معلم در رشته‌ای که تدریس می‌کند اطلاعات کافی و روشنی نداشته باشد، طبیعی است که در بیان و انتقال آن به دیگران نیز با مشکلاتی مواجه خواهد شد. علاوه بر آن، افزایش معلومات عمومی و تخصصی معلمان سبب اعتلای شخصیت آن‌ها می‌شود. از نظر صلاحیت نگرشی، با نتایج پژوهش ملایی‌نژاد (۱۳۹۱)، مهرعلیزاده، پارسا و شالو (۱۳۹۵)، دانش‌پژوه و فرزاد (۱۳۸۵) و سلیمان‌زاده و همکاران (۱۳۹۴)، هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج پژوهش محمدی و خروشی (۱۳۹۵) هم‌سو نیست. در رابطه با بعد نگرش و ارزش‌ها، ۶۱/۹۵ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان از نظر صلاحیت نگرش و ارزش‌ها را، زیاد و خیلی زیاد، دانسته‌اند و ۱۲/۳۴ درصد، کم و خیلی کم، اعلام کرده‌اند. صلاحیت نگرشی شامل مواردی همچون: داشتن عشق و علاقه به دانش‌آموزان و تدریس، داشتن پاکدامنی و تقوا، تشخیص و احترام به تفاوت‌های قومی، فرهنگی، مذهب و... می‌باشد که مطلوب بودن این موارد نشان از وضعیت مطلوب روحی و روانی دانشجویان، در نتیجه، برنامه‌های این دانشگاه دارد. در رابطه با بعد مهارت، ۴۹/۲۳ درصد افراد نمونه، نقش دانشگاه فرهنگیان در صلاحیت مهارتی فارغ‌التحصیلان را زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند؛ و ۱۸/۳ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. از نظر صلاحیت مهارت، با نتایج پژوهش ملکی، صادقی و عزیزی (۱۳۹۵)، مهرعلیزاده و همکاران (۱۳۹۵) هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج پژوهش دانش‌پژوه و فرزاد (۱۳۸۵)، محمدی و خروشی (۱۳۹۵) و جلیلی و نیک‌فرجام (۱۳۹۳)، هم‌سو نیست. در رابطه با بعد توانایی، ۴۹/۵۱ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت توانایی، زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند؛ و ۱۶/۱۸ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. از نظر صلاحیت توانایی، با نتایج پژوهش مهاجری، شریف و مهاجری (۱۳۹۱) و سلیمان‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج پژوهش دیبایی‌صابر و همکاران (۱۳۹۵)، هم‌سو نیست. در رابطه با بعد فردی شخصیتی (فردی ذهنی)، ۳۹/۳۷ درصد افراد نمونه، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را از نظر صلاحیت فردی (فردی ذهنی)، زیاد و خیلی زیاد و ۲۶/۵ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. در رابطه با بعد فردی (فردی شخصیتی)، ۴۴/۳۰ درصد افراد، وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان را زیاد و خیلی زیاد و ۱۲/۹۹ درصد، آن را کم و خیلی کم اعلام کرده‌اند. از نظر صلاحیت شخصیتی (فردی شخصیتی)، با نتایج پژوهش کریمی (۱۳۸۷)، هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج نیکنمای و کریمی (۱۳۸۸) دیبایی‌صابر و همکاران (۱۳۹۵) هم‌سو نیست. وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاه فرهنگیان استان قم با توجه به پنج مؤلفه صلاحیت‌های حرفه‌ای به ترتیب شامل بُعد نگرشی، توانایی، مهارتی، دانشی، ویژگی‌های شخصیتی (مؤلفه‌های فردی شخصیتی) و ویژگی‌های شخصیتی (مؤلفه‌های فردی ذهنی) است. از نظر مخاطبان، در زیرمؤلفه‌های دانش، بالاترین امتیاز مربوط به آشنایی و شناخت نسبت به چند رسانه‌ای‌ها و پایین‌ترین امتیاز مربوط به دانش و شناخت زبان‌های مختلف آموزش (شفاهی، مکتوب...) دریافتی است؛ در زیر مؤلفه‌های

نگرش و ارزش‌ها، بالاترین امتیاز مربوط به میزان تعهد به افزایش یادگیری دانش‌آموزان و پایین‌ترین امتیاز مربوط به زیرمؤلفه تمایل به ترویج نگرش‌ها و فعالیت‌های دموکراتیک دانش‌آموزان است؛ در زیرمؤلفه‌های مهارت، بالاترین امتیاز به زیرمؤلفه توجه به مهارت در استفاده از مواد و فناوری‌های تدریس و پایین‌ترین امتیاز به زیرمؤلفه مهارت در جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اسناد و داده‌ها داده شده است؛ در زیرمؤلفه‌های توانایی، بالاترین امتیاز به توانایی مهارت‌های مذاکره با دانش‌آموزان، والدین و گروه‌های اجتماعی و پایین‌ترین امتیاز به میزان توانایی‌های شناختی (نقد کردن، طرح مسئله و...) داده شده است؛ در زیرمؤلفه‌های ویژگی شخصیتی (فردی، ذهنی)، بالاترین امتیاز به ارتقای درک مطلب و پایین‌ترین امتیاز به تفکر واگرا و مهارت‌های تحلیلی داده شده است؛ در زیرمؤلفه‌های ویژگی شخصیتی (فردی، شخصیتی) بالاترین امتیاز به فعال شدن آن‌ها در شغل معلمی و پایین‌ترین امتیاز به ارتقای صداقت و درستی داده شده است. مطالعات دیبایی نشان داده است در محتوای اسناد بالادستی آموزش و پرورش ایران، از میان این پنج مؤلفه، مؤلفه دانش (۱۴/۵ درصد)، مؤلفه مهارت (۳۰/۶ درصد)، مؤلفه توانایی (۸/۱ درصد)، مؤلفه نگرش و ارزش‌ها (۱۱/۳ درصد)، مؤلفه ویژگی‌های شخصیتی (۳۵/۵ درصد) بوده است. گرچه یافته‌های پژوهش، مطلوب بودن وضعیت فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان استان قم در بعد دانش، نگرش و ارزش‌ها، مهارت و توانایی را نشان می‌دهد، اما برای رسیدن به سطحی مطلوب‌تر، پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران دانشگاه فرهنگیان تلاش لازم را در زمینه ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای اساسی دانشجومعلم از طریق بازنگری برنامه‌های درسی این دانشگاه، در دستور کار قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود برای بازآموزی و آموزش مدرسان دانشگاه فرهنگیان نیز بر اساس صلاحیت‌های حرفه‌ای یاد شده، برنامه‌ریزی شود.

منابع

- اساسنامه دانشگاه فرهنگیان. (۱۳۹۰). دانشگاه فرهنگیان: معاونت آموزشی و پژوهشی.
- جلیلی، مهسا؛ و نیک‌فرجام، حسین. (۱۳۹۳). بررسی وضع موجود توانایی و صلاحیت‌های معلمان از دیدگاه دانش‌آموزان و مقایسه با وضع مطلوب از دیدگاه صاحب‌نظران در درس فیزیک سال چهارم دبیرستان. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۱۱(۴۰)، ۱۳۸-۱۲۹.
- دانش‌پژوه، زهرا؛ و ولی‌الله، فرزاد. (۱۳۸۵). ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی. نوآوری‌های آموزشی، ۵(۱۸)، ۱۷۰-۱۳۵.
- دیبایی‌صابر، محسن؛ عباسی، عفت؛ فتحی‌واجارگاه، کوروش؛ و صفایی‌موحد، سعید. (۱۳۹۵). تبیین مؤلفه‌های شایستگی حرفه‌ای معلمان و تحلیل جایگاه آن در اسناد بالادستی آموزش و پرورش ایران. فصلنامه پژوهش‌های آموزشی و یادگیری، ۱۳(۲)، ۱۲۳-۱۰۹.

رضایی، منیژه؛ و موسی‌پور، نعمت‌الله. (۱۳۹۶). تعیین شایستگی‌های تخصصی و حرفه‌ای معلمان متناسب با سند تحول بنیادین و مبانی نظری آن و اعتبار بخشی شایستگی‌ها. وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

روشن‌قیاس، پروین؛ کیان، مرجان؛ و گرامی‌پور، مسعود. (۱۳۹۴). ساخت و بررسی ابزار ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهر اصفهان. سومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم رفتاری، تهران، مؤسسه اطلاع‌رسانی نارکیش، https://www.civilica.com/Paper-PSYCHOCONF03-PSYCHOCONF03_153.html

روشن‌قیاس، عماد؛ سعادت، طاهره؛ ولی‌پورکوتنائی، ماه‌دخت؛ و یاسایی، فاطمه. (۱۳۹۵). بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی شهر ساری. دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و علوم اجتماعی، دبی، مؤسسه مدیران ایده‌پرداز پایتخت ویرا، https://www.civilica.com/Paper-ICMCONF02-ICMCONF02_164.html

سلیمان‌زاده، مریم؛ و نوررحمانی، محمد. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر شایستگی حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهر بندرعباس بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، https://www.civilica.com/Paper-EPSCONF02-EPSCONF02_0553.html

شعبانی، زهرا. (۱۳۹۵). طراحی و اعتبارسنجی مقوله‌های اخلاق حرفه‌ای معلمان در تربیت رسمی و عمومی براساس تجارب جهانی و اسناد تحولی ایران. وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

شفیع‌زاد، حمید؛ سلیمانی، نادر؛ و شورایی، سمیه. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار. رهبری و مدیریت آموزشی، ۸(۱)، ۸۳-۹۸.

عسکری‌متین، سجاد؛ و کیانی، غلامرضا. (۱۳۹۷). الگوی معیار صلاحیت حرفه‌ای معلمی در تراز جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه علمی پژوهشی تعلیم و تربیت، ۳۴(۲)، ۳۰-۹.

کریمی، فریبا. (۱۳۸۷). مطالعه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی. رهبری و مدیریت آموزشی، ۲(۴)، ۱۶۶-۱۵۱.

کیانی، غلامرضا؛ نویدی‌نیا، حسین؛ و مؤمنیان، محمد. (۱۳۹۰). نقد و بررسی طرح ملی، نگاهی دوباره به رویکرد برنامه درسی ملی نسبت به آموزش زبان‌های خارجی. فصلنامه پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی، ۲(۲)، ۲۰۹-۱۸۵.

محمدی‌وندیشی، زهره؛ و خروشی، پوران. (۱۳۹۵). صلاحیت‌های حرفه‌ای مطلوب دانشجومعلمان آموزش ابتدایی. مطالعه موردی: دیدگاه مدرسان و دانشجویان پردیس فاطمه‌الزها (س) دانشگاه فرهنگیان اصفهان. دومین همایش ملی تربیت معلم، اصفهان، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه اصفهان، https://www.civilica.com/Paper-CPHE02-CPHE02_020.html

ملایی‌نژاد، اعظم. (۱۳۹۱). صلاحیت‌های حرفه‌ای مطلوب دانشجومعلمان دوره آموزش ابتدایی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۱(۴۴)، ۶۲-۳۳.

ملکی، حسن؛ صادقی، علیرضا؛ و عزیزی، سپیده. (۱۳۹۵). شناسایی ابعاد شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان از دیدگاه دانشجویان و مدرسان دانشگاه فرهنگیان تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.

مهاجری، مزده؛ شریف، مصطفی؛ و مهاجری، احمد. (۱۳۹۱). رابطه بین قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در شهر اصفهان. رویکردهای نوین آموزشی، ۷(۱)، ۴۸-۲۷.

مهرعلیزاده، یدالله؛ پارسا، عبدالله؛ و شالو، کبری. (۱۳۹۵). بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه در شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

نصیری‌ولیکینی، فخرالسادات؛ و عبدالملکی، شوبو. (۱۳۹۳). تحلیل صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در تبیین خودراهبردی در یادگیری دانش‌آموزان. نشریه علمی پژوهش در آموزش، ۱۱(۱)، ۷۵-۶۷.

نیکنامی، مصطفی و کریمی، فریبا. (۱۳۸۸). صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان آموزش عمومی و ارائه چهارچوب ادراکی، نشریه دانش و پژوهش در علوم تربیتی - برنامه ریزی درسی، ۲۳، ۲۲-۱.

یوسفزاده، محمدرضا؛ و معروفی، یحیی. (۱۳۸۹). تدریس حرفه‌ای (مبانی، مهارت‌ها و راهبردها). همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا.

Clofelter, C. T., Ladd, H. F., & Vigdor, J. L. (2007). Teacher credentials and student achievement: Longitudinal analysis with student fixed effects. *Economics of Education Review*, 26(6), 673-682.

Cochran-Smith, M. (2010). Toward a theory of teacher education for social justice. In *Second international handbook of educational change* (pp. 445-467). Springer, Dordrecht.

Cochran-Smith, M., Piazza, P., & Power, C. (2013). The politics of accountability: Assessing teacher education in the United States. In *The Educational Forum* (Vol. 77, No. 1, pp. 6-27). Taylor & Francis Group.

Goh, P. S. C. (2013). Conceptions of competency: A phenomenographic investigation of beginning teachers in Malaysia. *The Qualitative Report*, 18(20), 1-16.

Hanushek, E. A., Kain, J. F., Rivkin, S. G., & Branch, G. F. (2007). Charter school quality and parental decision making with school choice. *Journal of public economics*, 91(5-6), 823-848.

Hong, J. C., Horng, J. S., Lin, C. L., & ChanLin, L. J. (2008). Competency disparity between pre-service teacher education and in-service teaching requirements in Taiwan. *International Journal of Educational Development*, 28(1), 4-20.

Ingvarson, L., Schulle, J., Tatto, M. T., Rowley, G., Peck, R., & Senk, S. L. (2013). *An Analysis of Teacher Education Context, Structure, and Quality-Assurance Arrangements in TEDS-M Countries: Findings from the IEA Teacher Education and Development Study in Mathematics (TEDS-M)*. International Association for the Evaluation of Educational Achievement. Herengracht 487, Amsterdam, 1017 BT, The Netherlands.

Kulshrestha, A. K., & Pandey, K. (2013). Teachers training and professional competencies. *Voice of Research*, 1(4), 29-33.

Kunter, M., Klusmann, U., Baumert, J., Richter, D., Voss, T., & Hachfeld, A. (2013). Professional competence of teachers: Effects on instructional quality and student development. *Journal of Educational Psychology*, 105(3), 805.

- Medley, D. M., & Crook, P. R. (1980). Research in teacher competency and teaching tasks. *Theory into practice*, 19(4), 294-301.
- Mutahar, A., & Hogyu, M. (2011). Instrument of primary teacher competency. *Journal of Social Science*. 7 (4), 589-586.
- Sikki, E. A. A., Rahman, A., Hamra, A., & Noni, N. (2013). The competence of primary school English teachers in Indonesia. *Journal of education and practice*, 4(11), 139-145.

